

ACC. N:R M. 16498: 1-5.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Emoch Johnson, Killeberg*  
Härad: *Ö. Göinge* Berättare: *Praans Norén, Killeberg*  
Socken: *Loskull* Berättarens yrke: *sadelmakare*  
Uppteckningsår: *1966* Född år *1884 i Killeberg, Loskulls sv.*

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Hästbok. s. 1-5.*

*N. M. 184*

Skriv endast på denna sida.

## HÄSTLOKOR

1. Minns Ni bogträn (hästlokor) med dragkrampor av järn. Var kramporna ledade eller fasta. Eller hade man i stället för krampor små järnhyskor.
2. Var själva draget på sådana bogträn av läder eller järn eller båda delarna.
3. Hade dessa bogträn hål, järnfästen eller läderöglor för mankremmen upptill.
4. Fanns det hål för bringrem, Eller järnbeslag med länk.
5. Var sådana bogträn alltid stoppade med skinn och hår eller använde man till dem även lösa putor. Utgjordes putan av en sluten ring eller bestod den av två olika delar. Kunde de lösa putorna vara försedda med korta remstumpar för att knäppas eller spikas fast vid bogträna.
6. Har man använt bogträn med krampor alldeles utan stoppning eller puta.
7. Använde man förr på bogträn med fast stoppning en liten extra skinn-dyna över hästmanken för att skydda den för skavsår från mankremmen.
8. Hur kallas denna dyna: mankdyna, nackdyna o. s. v.
9. Hur fastgjordes mankdynan vid bogträna: trädde den på mankremmen med hjälp av små öglor.
10. Är mankdynan nu ur bruk och varför i så fall.
11. Är bogträn med dragkrampor fortfarande i bruk. Eller har de efterträtts av en senare modell med genombrutna, springformiga dragrem-öppningar. Utgöres anordningen för bringremmen på dessa bogträn av järnbeslag, som på ena träet bildar en ögla och på det andra ett hak, över vilket den färdigspända remmen kränges vid påselningen. Hur kallas denna senare modell: "värmlandsbogträn", "värmlandslok", "jämtlandslok" o. s. v. Har denna modell uteslutande köpts i affärerna eller har den tidigare även tillverkats i bygden.
12. När upphörde den hantverksmässiga bogträtillverkningen i Er bygd och när kom fabriksstillverkade bogträn i bruk. Namnge några bogträ- och seldonsfabriker och redogör för deras alster: olika sorters bogträn. Olika sorters däcklar.

Hästlokar.

184.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

1. Bogträn (hästlokar) med dragkrampor av järn förekommo i denna ort på 1800-talet och äro under nämnda tid i början av 1900-talet.

Låväl bogträn med ledade järnkrampor och bogträn med järnhylkor förekommo i denna ort under nämnda tid men var det huvudsakligen bogträn med järnhylkor, som användes i denna ort.

2. I denna ort fanns drag på ovannämnda bogträn, som vare av järn och likaså användes bogträn, som hade drag av läder.

3. I denna ort användes bogträn, som hade järnfötter för mankrampen, men bogträn med läderöglor för mankrampen använde också.

4. På de flesta av dessa bogträn fanns det i denna ort järnbeslag med länk, men det användes

9/6-66

1.

des också bogträn som hade hål för bännsom:

5. Dessa bogträn var i största allmänhet stoppade med skinn och hår, men efter 1930-talet använde man även lösa putar till bogträn.

Putar utgjordes av två olika delar, en för varje halv av bogträdet. De lösa putarna var alltid försedda med papstumpar för att kunna smäppas fast vid bogträna.

6. Slutet av 1800-talet var det mycket vanligt i denna ort, att man använde bogträn med kamper utan någon stoppning, och ej heller några lösa putar, men detta bruk minskade i början på 1900-talet, och efter 1930-talet har det ej förekommit några dylika bogträn utan stoppning eller ens lösa putar.

7. I denna ort var det vanligt, såväl på 1800-talet som på 1900-talet, att man använde en stoppad rackputa över bättranken till skydd för skavsår från

markremmen.

8. Dessa markputar, som skulle skydda hästmarken för skavsår från markremmen kallades i denna ort för markdyna.

9. Markdynan trädde på markremmen med hjälpa av små öglor på de bagträn, som användes i denna ort.

10. Markdynan är numera helt ur bruk i denna ort, på grund av att endast Värmlandsselar numera användas som arbetselar.

11. Bagträn med dragkrampor förbrukas fortfarande i bruk i denna ort, men det övervägande antalet arbetselar, som nu äro i bruk i orten äro s. k. "Värmlandsselar". Benämningarna i orten på dessa seldar äro såväl "Värmlandsselar" och "jämthandselar", denna senare seldart typ häntes till en början på 1930-talet enbart i affärerna, men på senare tider ha sadelmakarna

i orten även tillverkat dyfika, men ha arbetat inköpts i affärerna.

12. Den hantverksmässiga bogträttillverkningen har ännu ej helt upphört i denna trakt. En person, Erik Andersson Kuvabäke Killeberg, tillverkar ännu bogträn hantverksmässigt, fastän i mycket liten omfattning.

Fabrikstillverkade bogträn kommo i bruk på 1930-talet i denna ort (Värmdöskolor).

Förutom ovannämnda Erik Andersson fanns i denna ort i slutet på 1800-talet och i början på 1900-talet flera personer, som hantverksmässigt tillverkade bogträn däribland Curt Johansson, Kuvabäke Killeberg och Teodor Andersson, Kuvabäke Killeberg.

Några fabriker för tillverkning av bogträn och seldom har ej förekommit i denna trakt.

I slutet på 1800-talet och i början av 1900-talet, fram till omkring 1940-talet, fanns i denna ort många

personer, som kontroversmässigt tillverkade  
selden jänte tillbehör. Dessa sadelmakare  
brukade besöka marknaderna i norra Skåne och  
i södra Småland, där de sålde sina tillverkning-  
ar, men när lastbilar och traktorer började överta  
transporterna, så minskade försäljningen av selden  
varkört, och de flesta sadelmakarna slutade med si-  
na tillverkningar av dessa.

Från omkring år 1950 har det i denna ort endast  
varit följande personer, som fortsatt med tillverkning  
av selden: John Erik Johanson, Tilleberg, David Svensson,  
Krusböcke Tilleberg, Lennart Johanson, Bohult Tilleberg.  
Förutom selden och tillbehör till dessa, så tillverka  
de även lädarpuffar och dukar till skördemaskiner.